

Tihanyi Miklós: ***Bűn - Hit - Szabadulás.*** ***A vallás szerepe a büntetés- végrehajtásban***

BEER Miklós¹

(Budapest, Alapítvány a Rendvédelmi és Magánbiztonsági Oktatásért és Kutatásért, 2020)

Dr. Tihanyi Miklós tanulmánykötete az állam és az egyház(ak) együttműködésének sajátos területét, a börtönökben folyó lelkészi szolgálatot elemzi. Bár a börtönben elítéltként lévő ember iránti felelősséget már Jézus Krisztus tanításában olvashatjuk, „börtönben voltam és felkerestetek” (Mt 25, 36), a börtönlelkészi szolgálat, egyáltalán a börtönökben az egyházi jelenlét azon témák közé tartozik, amelyekről kevés szó esik a közbeszédben. A közvélemény nem sokat tud róla. A rendszerváltás után ismét lehetőség nyílt a börtönlelkészi szolgálatra mintegy 40 év kényszerszünet után. Az azóta eltelt 30 év lehetőséget ad arra, hogy értékelhessük ennek a szolgálatnak a jelentőségét, szerepét.

Dr. Tihanyi Miklós többéves kutatómunkával arra vállalkozott, hogy bemutassa és értékelje ezt az egyházi szolgálatot nemzetközi és hazai tapasztalatok alapján és bőséges szakirodalom felhasználásával. Természetesen a keresztény vallási környezet tükrében, hiszen nálunk ez jöhet számításba. A teljesség igénye nélkül szeretnék kiemelni néhány fontos gondolatot.

A büntetés-végrehajtás intézményeinek kettős célkitűzése van: egyrészt a bűnös megbüntetése, az igazságszolgáltatás értelmében, de másrészt a társadalomba való visszatérésre való felkészítés, a reintegráció. Mindkettő egybevág az egyházak sajátos gondolkodásával és tevékenységével. A szerző frappáns módon mutatja be a keresztény bűnfogalmat, de a megbocsátás, a kegyelem és a bünbánat-megtérés értelmét is.

A börtönmissziós tevékenység sajátos nevelési feladat. Elsődleges célja a helyes lelkiismeret, a felelősségérzet és legfőképpen a helyes értékrend kialakítása. Mivel a lelkészi szolgálat nem feledkezhet meg elsődleges feladatáról, a hitben és vallásgyakorlatban való megerősítés szándékáról.

¹ Dr. Beer Miklós nyugalmazott váci megyéspüspök. Miklós Beer retired bishop of Vác county.

A börtönmisszió különleges gyakorlata az ökumenikus szemléletnek, az állami intézményekkel való együttműködésnek a közfeladatok vonatkozásában a vallásszabadság alapján, de „gyakorlótérpe” is az egyházak missziós küldetésének az inkulturáció értelmében, a börtönadottságokkal rendelkező „szubkultúrában”. A börtönlelkési szolgálat lényegében a reintegráció érdekében végzett egyházi szolgálat állami keretek között.

Külön fejezet foglalkozik a börtönlelkési szolgálatnak a különféle módozataival, köztük a braziliai APAC-programmal és ennek többféle adaptációjával. Idehaza a Zakeus néven futó program honosodott meg. Ennek lélektani és pedagógiai szempontjai mutatják a mögötte lévő sokéves gyakorlat tapasztalatát. Magam is tanúja voltam a váci börtönben Csuka Tamásné, református börtönlelkész áldozatos munkájának. Fontos előrelépést jelentett, amikor 2014-ben az országos börtönparancsnok szakutasítást adott ezzel kapcsolatban. A korábbi „körlet” elnevezést következetesen a „részleg” kifejezés váltotta fel. Ez már önmagáért beszél. Ennek működését szabályozza a Regula, amelyben a keresztény hit alapjaira épül a nevelési-pedagógiai program, beleértve az önkéntes vállalás felelősségét is.

Az egész tanulmányon végigfut a börtönben tapasztalható ellentmondásos helyzet. Az elítéltet az intézmény szeretné visszavezetni a társadalomba, de úgy, hogy közben el van szakítva a börtönön kívüli élet valóságától. A szaknyelven prizonizációnak nevezett jelenség annak a börtönben kialakult „szubkultúrának” hatásmechanizmusa, amely ellene dolgozik a személyiség normális értékrendhez való eljutásának. A börtönlelkési szolgálat éppen ezt a bénító hatást van hivatva ellensúlyozni és amennyire lehet, kivédeni. A keresztény értékek alapvetően jelen vannak a polgári társadalom értékrendjében. Többek között az emberi méltóság, a másik ember elfogadása és tisztelete, a szolidaritás, a bűnbocsánat, a közjó, az igazságosság. Ezeket az értékeket képviseli a keresztény börtönlelkész, és ezek mentén segítheti a fogvatartottat ennek megfelelő saját értékrendjének kialakításához. Ez a feltétele annak, hogy szabadulása után a kinti világban is meg tudjon állni a lábán. Ennek pedig a lelki megfelelője a hitben való megtérés. Ezért lenne ideális, hogy minél több börtönben legyen lehetőség a vallási részlegre.

A szerző végezetül a nemzetközi szakirodalom felhasználásával értékeli a börtönlelkési szolgálatot, hozzáadva saját kutatási eredményeit. Ezekből a felmérésekből egyértelműen kitűnik, hogy a börtönmisszió lényegesen jobb eredményeket tudhat magáénak, mint az általános börtönprogram. Ez igaz mind a visszaesés számarányaira, mind pedig a társadalomba való egészséges visszailleszkedésre nézve. Természetesen fontos célkitűzés a szabadulást követő „vallási utónevelés” megszervezése, biztosítása, amelyben már szerepet kap(hatna) a civil vallási közösség is.

Összegezve a fentieket, úgy vélem, hogy Dr. Tihanyi Miklós tanulmánya hézagpótló a magyarországi büntetés-végrehajtás számára éppúgy, mint a hazai vallási közösségeink, egyházaink részére. Talán nem nagy túlzás azt mondani, hogy „tan-könyve” lehet ennek a fontos társadalmi feladatnak.

Több évtizedes lelkipásztori szolgálatom alatt (korábban plébánosként, később püspökként) gyakran megfordultam magyarországi börtönökben (Esztergom, Márianosztra, Balassagyarmat, Budapest, Szeged és természetesen legtöbbször Vác), ahol szinte minden esetben megtapasztaltam a készséget az együttműködésre mind a bv. részéről, mind egyházi részről. Jelenleg is részt veszek a Mécses Szeretetszolgálat Magyar Börtönpasztorációs Társaság tevékenységében. Nagyon remélem, hogy a gyümölcsöző együttműködés a jövőben tovább fog fejlődni.

Ismételten köszönet Dr. Tihanyi Miklósnak ezért a nagyszerű munkájáért.